

посібник / С. П. Миронова. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно видавничий відділ, 2007. 204 с.

3. Островська К. О. Аутизм: проблеми психологічної допомоги / К. О. Островська. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 215 с.

4. Шульженко Д. І. Корекційний розвиток аутичної дитини: книга для батьків та педагогів / Д. І. Шульженко, Н. С. Андреева. К.: Основа, 2011. 294 с.

УДК 378.37.001

Левченко Тетяна Анатоліївна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 «Соціальна робота» Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава;
Лебедик Леся Вікторівна,
доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ТВОРЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Методологія у вітчизняній науковій традиції розглядається як науковий метод пізнання або як система наукових принципів, на основі яких базується дослідження і здійснюється вибір сукупності пізнавальних засобів, методів, прийомів дослідження. Так, В. Шейко і Н. Кушнарєнко визначають методологію як концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища [12, с. 56–57]. Методологічні підходи до управління творчою діяльністю вітчизняні дослідники розглядають як сукупність підходів до аналізу досліджуваного об'єкта, факторів взаємозалежності між розвитком творчої особистості і систематичною активністю, її творчою діяльністю, концептуальними положеннями історико-гносеологічного, системного, управлінського (кібернетичного), діяльнісного,

гуманістичного, особистісно-орієнтованого, синергетичного, компетентісного та інших підходів [1–15]. Однак, для вирішення проблеми управління творчою діяльністю соціальних працівників доцільно визначити, які з них є найбільш ефективними.

Так, методологія вирішення проблеми управління творчою діяльністю соціальних працівників має базуватися на застосуванні системного підходу до аналізу явищ і процесів, які є наслідком управління творчою діяльністю соціальних працівників. Системний підхід орієнтує на розкриття цілісності педагогічних об'єктів, виявлення в них різноманітних типів зв'язку та зведення їх в єдину теоретичну систему. Цей підхід допомагає визначити компоненти системи управління творчою діяльністю соціальних працівників, дослідити умови, що забезпечують ефективність цього процесу, виявити цілі, завдання, зміст підготовки соціальних працівників [1–15].

Управлінський (кібернетичний) підхід дозволяє розробити модель процесу управління творчою діяльністю соціальних працівників, який проходить декілька етапів і складається як мінімум із трьох підсистем: вхід (ресурсний потенціал), процесор (переробка), вихід (результат). Управлінський підхід також знайшов свій розвиток у теорії поетапного формування розумових дій.

Діяльнісний підхід (А. Алексюк, Л. Виготський, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн та ін.) в умовах управління творчою діяльністю соціальних працівників може бути використаний для формування творчого професійного досвіду майбутніх соціальних працівників. Він передбачає послідовне їхнє включення у різновиди творчої, практичної та професійної діяльності.

Застосування діяльнісного підходу щодо управління творчою діяльністю соціальних працівників також визначається системою продуктивного навчання, відмінними рисами якого є: тісний змістовний зв'язок колективної творчої діяльності соціальних працівників із самостійним і індивідуальним навчанням; орієнтація творчої діяльності на цілісний, соціально значимий, творчий продукт. За технологією продуктивного навчання в умовах управління творчою

діяльністю соціальних працівників педагог і студент стають продуктивними партнерами. Показниками продуктивності у майбутніх соціальних працівників можуть бути: реально виконаний творчий проєкт на основі індивідуальних потреб і інтересів; зростання професійної компетентності у процесі виконання проєкту; здібності до співробітництва, кооперації і партнерства; самостійність і відповідальність. Показниками продуктивності у діяльності соціального педагога є: здібності до практичного консультування і підтримки клієнта в його діяльності, до взаємодії з ним; створення творчого освітнього середовища; забезпечення умов для продуктивної творчої діяльності індивіда і групи.

Оскільки результатом творчої діяльності соціальних працівників є відповідний рівень сформованості їхнього творчого професійного досвіду, в системі методологічних основ дослідження важливе місце займає компетентісний підхід. Аналіз складників компетентісного підходу довів, що особливе значення має творча спрямованість соціальних працівників, організаторські та лідерські якості, мистецтво управління.

Вирішення проблеми управління творчою діяльністю соціальних працівників неможливе без застосування гуманістичного підходу, який також став методологічним підґрунтям дослідження. Завданням гуманістичного підходу в умовах управління творчою діяльністю соціальних працівників є створення умов для творчої самореалізації та самовдосконалення особистості; підтримки її унікального розвитку через надання максимальної свободи вибору способів діяльності; забезпечення можливостей для експериментування, розвитку особистісного потенціалу тощо. Тому звертаємо увагу на педагогічний процес, заснований на суб'єкт-суб'єктних відносинах, які визнають керівну функцію педагога і функцію самоуправління студента. Цей підхід активізує і стимулює соціальних працівників до творчої роботи, надає процесу засвоєння знань цілеспрямованості і сприяє більш ефективній творчій діяльності. Дійсно, процес навчання функціонує найбільш ефективно, коли є оптимальне співвідношення між управлінням і самоуправлінням. Так, занадто

жорстке управління творчою діяльністю соціальних працівників позбавляє соціальних працівників ініціативи і творчості, а надмірне зменшення керівної ролі педагога призводить до погіршення результативності навчання.

Гуманістичний підхід стосовно умов реалізації управління творчою діяльністю соціальних працівників полягає у забезпеченні високого рівня децентралізації педагогічного впливу, гнучкості та адаптованості педагогічної системи у мінливому освітньому середовищі, створенні такої структури дидактичного процесу, за якої студенти виконують функції самоуправління творчою діяльністю, мають можливість глибоко її індивідуалізувати за темпом засвоєння навчального матеріалу, дидактичними методами та формами, а також змістом навчання відповідно до змісту освіти, її мети і особливостей психологічної структури особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Гладкова О. А., Лебедик Л. В. Методологічний потенціал синергетичного підходу у професійній діяльності викладача вищої школи: Зб. наук. ст. магістрів. Факультет товарознавства, торгівлі та маркетингу. Факультет харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Полтава : ПУЕТ, 2019. 425 с. С. 338–343.

2. Лебедик Л. В. Методологічне обґрунтування організації підготовки педагогічних працівників до проектування у закладах освіти територіальних громад. *Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин*: колект. монографія / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»; ред. колег. Р. Басенко (голова), С. Короєд, Р. Шаравара та ін. Полтава : ПІЕП, 2021.

3. Лебедик Л. В., Рябовол Л. В. Методологічні аспекти дослідження проблеми управління навчально-творчою діяльністю студентів: зб. наук. ст. магістрів ф-ту харчових технологій, готельно-ресторанного і туристичного бізнесу ПУЕТ за результатами наук. досл. 2011–2012 навч. р. Полтава : ПУЕТ, 2012. С. 173–178.

4. Лебедик Л. В. Теоретичні та методологічні аспекти фахового зростання особистості майбутнього соціального працівника в умовах особистісно-орієнтованого навчання. *Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 26–27 листоп. 2020 р., Бердянський державний педагогічний університет. Бердянськ, 2020. С. 59–61.

5. Павелкіна У. В., Стрельніков В. Ю. Теоретико-методологічні засади навчання з використанням інноваційних технологій: зб. наук. статей магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи» ПУЕТ за результатами наук. досл. 2014–2015 навч. р. Полтава : ПУЕТ, 2015. С. 60–65.

6. Стрельніков В. Ю. Методологічні підходи до управління творчою діяльністю майбутніх менеджерів. *Безперервна освіта як пріоритетний напрямок підвищення*

професійної компетентності фахівців, 16 грудня 2021 року. Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, А. Janowski, Ф. І. Полянський, Г. І. Герасимчук, Н. Б. Стрийвус. Тернопіль: ТОКППО, 2021. 437 с. С. 363–368.

7. Стрельніков В. Ю. Методологічні підходи і принципи розвитку педагогічної майстерності викладача у проектуванні дидактичної системи. *Сучасні освітні технології у вищій школі* : Матеріали міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 1–2 листоп. 2007 р.) : тези доповідей : У 2 ч. Ч. 2 / відп. ред. А.А.Мазаракі. К. : Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2007. 259 с. С. 233–235.

8. Стрельніков В. Ю. Основні категорії і поняття інноваційних технологій навчання. *Сучасна середня освіта : інновації, методологія, теорія, практика* : тези доповідей на міжрегіональній науково-практичній конф., 7 жовт. 2014 р. / за заг. ред. І. М. Бобер. Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2014. С. 297–300.

9. Стрельніков В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2002. Кн.1. 295 с.

10. Стрельніков В.Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки: монографія. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2006. 335 с.

11. Стрельніков В. Ю. Теоретико-методологічні основи формування духовної культури майбутнього вчителя. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Бердянськ : БДПУ, 2016. Вип. 2. С. 38–43. URL : <https://pedagogy.bdpu.org/wp-content/uploads/2017/04/10.pdf>

12. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 7-е вид., переробл. і допов. К. : Знання, 2011. 310 с.

13. Lebedyk L. V. 1.15. Structural components and functions of projecting activity of future high school teachers. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School: monograph* / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague, OKTAN PRINT s.r.o., 2020. P. 155–162. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8840>

14. Svitlana O. Shara, Larisa I. Vorona, Iryna O. Kalinichenko, Lesia V. Lebedyk and Larisa M. Olifira. The formation of the humanistic position of the student in the educational process. *Journal of Intellectual Disability. Diagnosis and Treatment*, Volume 8. № 3. 2020. pp. 472-484.

15. V.Yu. Strelnikov, L.V. Lebedyk, T.V. Hura, S.I. Sysoieva, S.V. Stankevych, E.V. Shapovalova, O.Ye. Avilova. Leadership and social work in the environmental management system. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (2). С. 349–351. URL : <https://www.ujecology.com/articles/leadership-and-social-work-in-the-environmental-management-system.pdf>

УДК 378.37.001

Лозицька Марина Олександрівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності 231
«Соціальна робота» Полтавського